

Опубліковано: Захаркіна Л.С., Смоленніков Д.О., Ганус І.С. Аналіз підходів до визначення та оцінки інноваційного капіталу підприємства // Наукові підходи до модернізації економіки та системи управління: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, Київ, 15-16 грудня 2017 р.: тези доп. – Київ : Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського, 2017. – С. 90-93.

Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Захаркіна Людмила Сергіївна,

к.е.н., доцент кафедри фінансів і кредиту

Сумський державний університет

Смоленніков Денис Олегович,

к.е.н., асистент кафедри управління

Сумський державний університет

Ганус Ірина Сергіївна,

студент кафедри фінансів і кредиту,

Сумський державний університет

**АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ТА ОЦІНКИ ІННОВАЦІЙНОГО
КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА***

Світові глобалізаційні процеси є рушійною силою трансформацій у економіці кожної країни. Зміни стосуються й підходів до розуміння капіталу підприємства, все більшого розповсюдження набувають такі терміни, як: «інноваційна економіка» та «суспільство знань», тому підприємства намагаються збільшити кількість та якість унікальних інструментів нематеріального характеру задля підвищення ефективності та рентабельності виробництва.

К. Маркс писав, що: «капітал – це самозростаюча вартість, або вартість, яка через експлуатацію найманих працівників приносить додаткову вартість». Дане висловлювання відповідає кожному з видів капіталу й інноваційному теж, тобто нематеріальні активи та людські здібності можуть брати участь у процесі виробництва та прийняття рішень, і тому вони є частиною капіталу підприємства.

У наукових творах класиків інноваційний капітал подається як одна зі складових інтелектуального капіталу. Термін «інтелектуальний капітал» ввів американський економіст Дж. Гелбрейт у 1969 році. Проте значної уваги дане

---

* Виконано в рамках науково-дослідної теми № 0117U003922 «Інноваційні драйвери національної економічної безпеки: структурне моделювання та прогнозування»

питання набуло в 90-х рр. 20ст., почали більш точно визначати зміст дефініції (табл. 1) та розробляти основні складові капіталу.

Таблиця 1 – Підходи до визначення дефініції «інтелектуальний капітал» (узагальнено авторами на основі [1, 2, 3, 4])

Автор	Визначення
Т. Стюарт	Інтелектуальний капітал – це сума всіх знань працівників підприємства, що формує конкурентні переваги компанії на ринку.
Л. Едвінсон	Інтелектуальний капітал – це знання, які можна оцінити.
Д. Тіс	Інтелектуальний капітал – це знання, що може бути перетворене на капітал.
Кучумова І.Ю.	Інтелектуальний капітал – це інтелектуальний матеріал, який формалізується, опрацьовується та використовується для підвищення вартості активів підприємства»

Найрозповсюдженішою моделлю інтелектуального капіталу є класифікація американських вчених Л. Едвінссона та М. Мелоуна, яка включає в себе людський капітал та структурний капітал (рис.1).

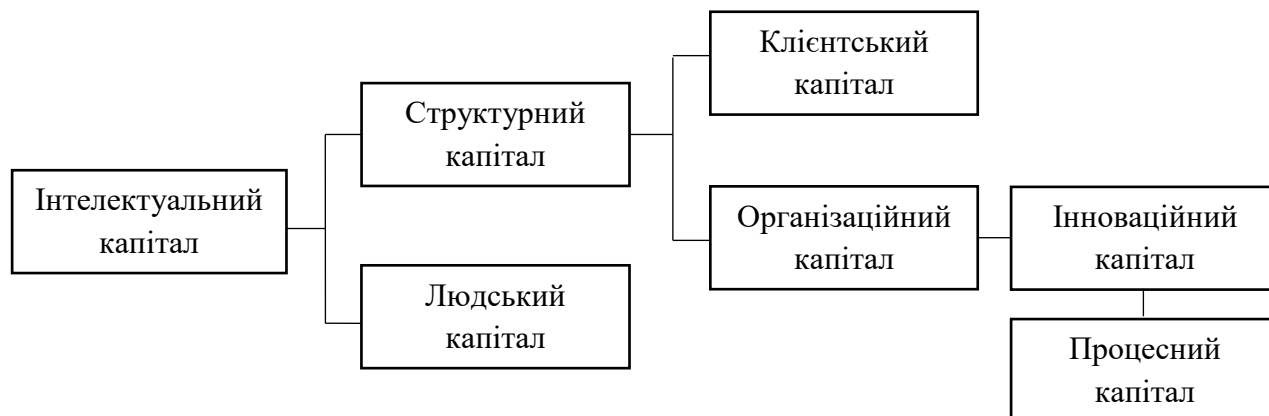

Рисунок 1 – Складові інтелектуального капіталу в моделі Л. Едвінссона та М. Мелоуна [5]

Інноваційним капіталом є сукупність нетипових джерел цінностей, які мають змогу дати їх власнику високу ринкову оцінку, оскільки такі цінності використовуються для вироблення нової продукції, впровадження нових технологій, тобто для використання найновішого продукту. Інноваційний капітал дає змогу підвищити ефективність і конкурентоспроможність підприємства.

У процесі розвитку економічної думки сутність дефініції «інноваційний капітал» зазнавала постійних змін. Тому у таблиці 2 систематизовано підходи різних вчених до визначення інноваційного капіталу.

Таблиця 2 – Підходи до визначення дефініції «інноваційний капітал» (узагальнено авторами на основі [2, 6, 7, 8])

Автор	Визначення
Поплавська Ж.	Інноваційний капітал – це ті інноваційні ресурси, які представлені творчими людьми, комп'ютерними інтелектуалами й продуктами їхньої праці, і здатні створювати нову вартість.
Просваріна І. І.	Інноваційний капітал – це сукупність законних прав (патентів, ліцензійних угод) і того чому важко дати точне визначення, але що у великому ступені визначає вартість компанії (ідеї, торговельні марки).
Солдатова О. В.	Інноваційний капітал – це здатність підприємства здійснювати інновації, поліпшувати й розвивати невикористаний потенціал і створювати довгострокове багатство.
Л. Едвінссон	Інноваційний капітал – підмножина структурного капіталу, яку можна визначити в термінах інтелектуальної власності (тобто патенти, торговельні марки, авторські права)

Аналізуючи наведені дефініції можна визначити, що є інноваційним капіталом для підприємства. Автори дають досить різнобічні дефініції, проте підсумовуючи все вищесказане можна сформулювати єдине визначення. Інноваційний капітал – це сукупність нематеріальних інструментів, які можуть бути виражені, як у здібностях працівників, так й у вигляді інтелектуальної власності, які покращують фінансовий стан підприємства.

Тобто інноваційна діяльність суб'єкта господарювання – це діяльність, яка спрямована на проведення та використання результатів науково-технічних досліджень і розробок задля розширення переліку продукції та поліпшення її якості, удосконалення та спрощення технологічного процесу виробництва з метою отримання доходу.

Найбільш коректним, на нашу думку, є визначення інноваційного розвитку подане Бондаренко С.А. : «інноваційний розвиток підприємства – це безперервний процес якісних необоротних змін цільового характеру, пов'язаних з інноваціями,

які впроваджуються відповідно до стратегії розвитку підприємства за рахунок ефективного використання усіх наявних, зокрема й інтелектуальних ресурсів, як власних, так і залучених, і характеризується прогресивною зміною якісного стану усіх сфер діяльності підприємства. Результатом інноваційного розвитку підприємства будуть постійні прогресивні зміни його якісного стану, а яким буде процес інноватизації – революційний або еволюційний – залежатиме від обраного інноваційного напрямку, дієздатної стратегії інноваційного розвитку та рівня співвідношення власних та залучених інтелектуальних ресурсів та людського інтелектуального капіталу підприємства» [10].

Ряд вчених (Л. Едвінссон, М. МакЕлрой [11] та інші) визначають інноваційний капітал як складову інтелектуального капіталу, проте на нашу думку у сучасній економіці інноваційний капітал містить у собі більший перелік складових [9]. Якщо порівняти визначення, що подані у табл. 1 та у табл. 2, то неможливо вільно розмежувати ці два поняття.

Д. Тіс визначає інтелектуальний капітал, як знання, що може бути перетворене на капітал [3], проте глобалізаційні процеси у сучасній економіці створюють ситуацію у якій додану вартість за рахунок інтелектуального капіталу можуть отримувати лише ті суб'єкти господарювання, які втілюють інновації (тобто використовують інноваційний капітал). Тому на даному етапі ми можемо ототожнювати інтелектуальний капітал з інноваційним.

Збільшення ролі інноваційного капіталу у сучасному світі робить фінанси не головним джерелом ринкової сили, а лише її наслідком. Гроші втрачають значення, а конкурентоспроможність все більше залежить від технологій, людських здібностей, знань та, в сукупності, від інновацій, формування та використання яких є значно складнішим процесом [12].

Список використаної літератури:

1. Стюарт Томас А. Интеллектуальный капитал. Новый источник богатства организации / Томас А. Стюарт / Пер. с англ. – М. : Поколение, 2007. – 368 с.

2. Эдвинссон Л. Корпоративная долгота. Навигация в экономике, основанной на знаниях / Л. Эдвинссон. – М. : ИНФРА-М, 2005. – 234 с.
3. Тис Дж. Получение экономической выгоды от знаний как активов: «новая экономика», рынки ноу-хау и нематериальные активы / Дж. Тис // Российский журнал менеджмента. – 2004. – № 1. – С. 12 – 17.
4. Кучумова І.Ю. Інтелектуальний капітал в системі управління підприємством / Кучумова Ірина Юріївна // Бізнес Інформ. –2013. – № 12. –С. 357–364.
5. Эдвинсон Л. Интеллектуальный капитал: определение истинной стоимости компаний / Л. Эдвинсон, М. Мэлоун //Новая постиндустриальная волна на Западе; под ред. В. Иноземцева. – М.:Academia, 1999. – 640 с.
6. Поплавська Ж. Інтелектуальний капітал економіки знань / Ж. Поплавська, В. Поплавський // Вісн. НАН України. — 2007. — N 2. — С. 52-62.
7. Просварина И.И. Интеллектуальный капитал: новый взгляд на нематериальные активы. [Электронный ресурс] / Просварина И.И. // Финансовый менеджмент.– 2004. – № 4. Режим доступа: <http://www.finman.ru/articles/2004/4/2309.html>
8. Солдатова Е. В. Интеллектуальный капитал как стратегический фактор стоимости коммерческого банка. [Электронный ресурс] / Солдатова Е. В. // Управление экономическими системами. – 2007. – №9. — Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/intellektualnyy-kapital-kak-strategicheskiy-faktor-stoimosti-kommercheskogo-banka>
9. Суярова О.О. Визначення поняття "інноваційний капітал" та його структури / О.О. Суярова // Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. — 2008. — №2. – Т.1. — С. 63-68.
10. Бондаренко, С. А. Сучасна парадигма інноваційного розвитку промислового підприємства // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2015. – Випуск 10. – Ч.1. – С. 84–87.
11. Mark W. McElroy, Social innovation capital. [Electronic recourse] / Mark W. McElroy // Journal of Intellectual Capital. –(2002). – Vol. 3 Issue: 1. – P.30-39, <https://doi.org/10.1108/14691930210412827>. – Режим доступа: <http://www.emeraldinsight.com/doi/abs/10.1108/14691930210412827>
12. Кендюхов О. В. Ефективне управління інтелектуальним капіталом : монографія / О. В. Кендюхов; НАН України. Ін-т економіки пром-сті. - Донецьк, 2008. - 363 с.